

Вища освіта у США як пріоритет сучасного світу.

Нещодавно в рамках програми «Сприяння зовнішньому тестуванню в Україні» (USETI) було організовано навчальну поїздку української делегації для ознайомлення з досвідом США щодо запровадження стандартизованого тестування учнів та студентів на різних етапах навчання. В Україні тільки започатковується ця система, а в США така система працює вже понад сто років, у 2004 році вони відзначили сторіччя запровадження так званого загальноосвітнього тесту SAT для вступу до університетів і коледжів. У Сполучених Штатах досить потужний потенціал у сфері тестування, який, на відміну від європейських країн, зосереджений в недержавних установах, у різних асоціаціях, приватних інституціях тощо. Система освіти США децентралізована. Кожний штат має свої стандарти освіти, хоча існує і федеральний стандарт, але він має рекомендаційний характер. Звісно, структура цього стандарту відрізняється від українського: стосовно змісту там зазначається лише мінімум, якого треба дотримуватись. В США немає жорсткої вимоги що довіку початку навчання. Є вимога — всі діти навчаються у школі до досягнення ними 16 —18 років (залежно від штату). Якщо казати загалом про систему американської освіти, то вона, як і в Україні, 12-річна. У цій системі розподіл між початковою і основною школою умовний. Старша школа досить чітко виокремлюється як профільна. Треба зазначити, що в США майже всі діти шкільного віку охоплені середньою освітою. Але по закінченні школи документ про середню освіту — вони називають його дипломом — отримують лише 75% з тих, хто навчався. Решта — свідоцтво про те, що вчився, але не досяг зазначеного рівня. Є незалежне тестування, є звичайне оцінювання вчителем за чотирибальною критеріальною оцінкою. Досить поширене педагогічне

тестування, яке використовує вчитель у навчальному процесі, звертаючись до численних збірників тестів. У американській школі давно вже не використовують опитування учнів як форму контролю. Учень повинен виявити здібності застосовувати продемонструвати знання в конкретних практичних ситуаціях, вміти критично мислити. Тестування учень проходить виключно для себе, а не для вчителя. Обов'язковим для всіх штатів є підсумкове тестування в 12 му класі. Більшість штатів з третього по восьмий класи за своєю ініціативою проводять тестування з різних предметів щорічно. Тестування в американській школі в основному спрямовано на виявлення когнітивної (розумової) складової розвитку дитини, а не обсяг засвоєних знань. У своїй більшості тестові завдання вимагають не відтворення знань. Крім того, досить поширеним в американській школі є написання есе — невеличкого твору на одну-дві сторінки, де треба викласти свої думки щодо певної проблеми. Оцінюється цей твір не стільки за граматичною відповідністю (граматику перевіряють іншими тестовими завданнями), а за умінням висловити свою думку, робити узагальнення, викласти індивідуальну позицію щодо тих чи інших подій. Тобто йдеться про формування раціонального наукового мислення, а не заповнення голови сукупністю фактів, правил і формул. Тому в старшій школі стратегія навчання — розвивати здатність учнів до критичного мислення, до вироблення власної думки, вміння дискутувати.

Система незалежного зовнішнього оцінювання учнів, яка зараз запроваджується в Україні, побудована таким чином, що вона фактично потрібна лише учням, які хочуть продовжити навчання у вищій школі. Щодо американської школи, то там всебічна зацікавленість в результатах тестування і відповідне ставлення й мотивація як учнів, так і інших суб'єктів навчання — вчителів, батьків, керівництва школи, тобто всі зацікавлені в результатах, і кожний зацікавлений по-своєму. Американське суспільство побудовано на тому, що поважається не стільки твій розум, скільки твоя індивідуальність. Українські університети хотіли б взяти до себе

найталановитіших, найобдарованіших, не замислюючись над тим, чи спроможний навчальний заклад дати цій талановитій дитині те, що їй потрібно для максимального її розвитку. Вони вже пережили стратегію добору до університетів за талановитістю і прийшли до того, що добирають здатних вчитися. Кожен університет, крім результатів тестування, має набір інших вимог, які також враховуються при вступі до вищого навчального закладу. Це середній бал диплома про освіту, рекомендації вчителів, участь у громадському житті, лідерські здібності тощо. Наприклад, в Університеті штату Меріленд таких показників 26. Цікаво, що лише два з них є кількісними — результати тесту і середній бал диплома. Решта — це есе «Чому ти вступаєш до нашого університету?», характеристики-рекомендації, участь в громадському житті, що для американських дітей є обов'язковим, твої життєві інтереси і таланти тощо. Тобто університети зорієнтовані на добір дітей, які спроможні вивчатися з найбільшою користю для себе і, що важливо, для університету.

В університетах і коледжах на бакалавраті навчання триває чотири роки, і ця підготовка сприймається як повноцінна вища освіта. По завершенню цього терміну фактично випускається сформований фахівець, готовий до професійної діяльності. У нас же це сприймається як базова вища освіта, яка потребує подальшої спеціалізації. У США продовжують навчання в магістратурі й аспірантурі (докторантурі) лише близько 20 відсотків тих, хто закінчив бакалаврат. Такого освітнього рівня як «спеціаліст» у них нема.

Найбільше вражають дві речі. Це повага до особистості, її індивідуальності незалежно від того, на якому щаблі соціальних сходів ти перебуваєш. Якщо ти протидієш суспільству, до тебе, звичайно, будуть вжиті каральні дії, закон тут буде працювати. Але в тобі бачать особистість, намагаються зробити так, щоб задовольнити твої індивідуальні потреби. Американська ринкова економіка не соціальноорієнтована, як у більшості країн. Звичайно, у США не менше проблем, ніж в інших державах, і їхня система освіти не ідеальна.

Важливо зрозуміти, що перенести її структуру, стандарти, принципи, зокрема, підходи до тестування будь-яку іншу країну практично неможливо. Варто вивчати досвід цих країн і запозичати найкраще, трансформувати його в наші умови.